

Eesti Relvaomanike Liit

Teie: 15.11.2023

Meie: 29.12.2023 nr 9-2/12-2

Vastus pöördumisele

Lugupeetud Eesti Relvaomanike Liidu juhatus

Pöördusite Siseministeeriumi poole relvadega seotud lubade taotlemise ja taotluste põhjendamise kohustusega esile kerkinud probleemidega seonduvalt. Kahjuks ei ole kõikidele pöördumises esitatud küsimustele vastamine Siseministeeriumi pädevuses, kuid selgita me järgnevalt relvaseadusega (edaspidi *RelvS*) seonduvat.

RelvS sätestab avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamise eesmärgil nõuded relvade, nende osade ja laskemoona käitlemisele. RelvS-s sätestatakse muu hulgas, millistel otstarvetel võib Eesti kodanik soetada, omada ja vallata relvi ning millistele nõuetele relvaomanik vastama peab. RelvS § 35 lõike 2 punkti 1 kohaselt peab taotleja relvaloa taotlusele märkima oma ees- ja perekonnanime, isikukoodi ja kontaktandmed ning käitlemiseks soovitava relva liigi, otstarbe ja hoiukoha. Taotluse tuleb lisada dokumendi, mis tõendavad taotleja vastavust RelvS § 29 või 30 sätestatud nõuetele, tervisetõend ning dokument, mis tõendab vähemalt sellise 16-tunnise esmaabikoolituse läbimist, mille on andnud tervishoiutöötaja, kes on läbinud esmaabiõpetajate koolituskursuse ja kellel on sellekohane tunnistus. Soetamisloa taotleja on kohustatud esitama taotluse, märkides selles oma ees- ja perekonnanime, isikukoodi ja kontaktandmed ning soetada soovitava relva otstarbe, margi või liigi või konkreetse relva andmed. Relvaloa ja paralleelrelvaloa kehtivuse pikendamisel on taotlejal kohustus esitada Politsei ja Piirivalveametile taotlus, märkides selles taotleja ees- ja perekonnanime ning isikukoodi või juriidilise isiku nime ja registrikoodi, kontaktandmed ning relva hoiukoha, tervisetõend ning dokumendid, mis tõendavad loa omaja vastavust RelvS § 29 lõikes 2 või 3, § 30 lõikes 2 või 5 või § 34 lõikes 11, 12, 13, 14 või 15 sätestatud nõudele. Kui pikendatakse sellise relvaloa või paralleelrelvaloa kehtivust, millel on märgitud relva otstarbena üksnes turvalisuse tagamine (enese ja vara kaitseks), peab isik sooritama RelvS § 35 lõikes 6 nimetatud relva käsitlemise katse.

Oma pöördumises viitate, et relvandusringkondades, erialagruppides ja kogukondades on teemaks see, et Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*) on hakanud jõuliselt ja paljudel juhtudel selgelt õigusvastaselt takistama nii uute soetamislubade väljastamist kui ka piirama olemasolevate relvalubade pikendamist, küsides taotluse juurde põhjendust, milleks taotleja soovib uut relva soetada, viidates haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) §-dele 6 ja 38. Viitate, et probleemiks on seejuures asjaolu, et PPA menetlejad ei aktsepteeri enamikku argumenteeritud ja mõistlikke põhjendusi, mida relvataotlejad esitavad ning keelduvad sellelõttu soetamislubasid väljastamast või üldse taotlusi menetlusse võtmast. Olete toonud

välja ka näiteid teile esitatud PPA lubadegruppide ametnike poolt taotlejatele esitatud küsimustes ja argumentidest.

RelvS §-i 1¹ sätestab, et RelvS-is ettenähtud haldusmenetlusele, sh lubade taotluste menetlemisele ja järelevalvele, kohaldatakse HMS sätteid arvestades RelvS-i erisusi. HMS § 6 kohaselt on haldusorganil, milleks antud juhul on PPA, kohustus välja selgitada menetletavas asjas olulise tähtsusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid. HMS § 38 lõikest 3 tulenevalt on menetlusosaline kohustatud haldusorganile esitama ja teatavaks tegema talle teada olevad menetluses tähtsust omavad asjaolud ja tõendid. Selle kohustuse täitmata jätmisel võib haldusorgan soodustava haldusakti andmisel jätta taotluse läbi vaatamata. HMS § 36 lõike 1 punkti kohaselt selgitab haldusorgan menetlusosalisele või taotluse esitamist kaaluvale isikule nende soovil, millised on nende õigused ja kohustused haldusmenetluses, punkti 3 kohaselt, millised taotlused, tõendid ja muud dokumendid tuleb haldusmenetluses esitada ning punktis 4, milliseid menetlustoiminguid peavad menetlusosalised sooritama. HMS § 43 lõike 1 kohaselt lõpeb haldusakti, antud juhul loa andmise menetlus, haldusakti teatavakstegemisega, taotleja poolt taotluse tagasivõtmisega, haldusorgani poolt taotluse läbi vaatamata jätmisega, haldusakti adressaadi surma või lõppemise korral, kui haldusakt on seotud adressaadi isikuga.

Selgitame, et kuigi RelvS-i sätetes ei ole taotletava loa ja otstarbe põhjendamise kohustus eraldi nimetatud, ei ole sätestatud selle osas ka erisusi, mistõttu kohalduvad HMS-is sätestatud uurimisprintsip, selgitamis- ja põhjendamiskohustus. RelvS § 28 loetletud füüsilisele isikule lubatud relvade otstarbed, RelvS § 31 loetletud juriidilisele isikule lubatud relvade otstarbed, liigid ja hulk, RelvS § 26 lõikes 7 kollektioneerimisloa maksimaalne lubatud kehtivusaeg ning RelvS § 34 lõikes 7 relvaloa maksimaalne lubatud kehtivusaeg, ei ole pelgalt formaalsus. Taotletava loa vajalikkuse ja otstarbe ning eesmärgipärasuse kontrollimine on PPA, kui taotlust menetleva haldusorgani kohustus. Seda nii esmase loa taotluse menetlemisel, kui ka iga järgneva loa ja loa kehtivuse pikendamise taotluse menetlemisel. Taotletud otstarve ja selle eesmärgipärasus peab olema täidetud kogu loa kehtivuse aja. Näiteks, kui loa omaja lõpetab oma tegevuse laskesportlasena, ei ole põhjendatud omada relvaluba laskesportlase tegelemise otstarbel. Sellisel juhul peab loa omaja põhjendatult valima relva omamiseks muu seaduses lubatud otstarbe või relvast ja relvaloast loobuma. Vastasel korral ei oleks seaduses lubatud otstarvete ja loa kehtivuse maksimaalse tähtaja määratlemine üldse vajalik.

Lisame, et relvaseadusega on üle võetud Euroopa Nõukogu 18.06.1991 direktiiv 91/477/EÜ relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta, pidades oluliseks, et artikkel 3 sätestab, et liikmesriigid võivad oma õigusaktidega vastu võtta direktiivis sätestatust rangemaid eeskirju, kui liikmesriikide elanikele artikli 12 lõikega 2 antud õigustest ei tulene teisiti. Direktiivi 91/477 artikli 12 lõige 2 ei puuduta praeguse pöördumise asjaolusid.

Direktiivi 91/477/EÜ viimane konsolideeritud versioon¹ (hetkel kehtetu, kehtiv kuni 25.04.2021) artikli 5 lõige 1 sätestas, et liikmesriigid lubavad tulirelvi omandada ja vallata üksnes isikutele, kellel on **mõjuv põhjus** (piiramata artikli 3 kohaldamist) /.../. Ka hetkel kehtiv Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 24.03.2021 direktiiv 2021/555² relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta sätestab artikli 6 lõikes 1 sama, mõjuva põhjuse tingimuse ning artikli 10 lõige 4 kohaselt tuleb tulirelva valdamise luba vaadata korrapäraselt läbi iga viie aasta järel ning luba võib uuendada või pikendada, kui selle andmise tingimused on jätkuvalt täidetud.

Siseriiklikku õigust tuleb tõlgendada kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. See tähendab, et sama tuleb teha käesoleval juhul RelvS-i kohaldades. Olukorras, kus RelvS § 28 on võimalik

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:01991L0477-20170613>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021L0555>

tõlgendada kahel viisil: 1) see sisaldab üksnes formaalselt otstarbe märkimise ja jahitunnistuse või laskespordiklubi liikmelisuse nõuet; või 2) see võimaldab ka sisulist kontrolli, kas isikul on mõjuv põhjus neil otstarvetel relva omada, tuleb Eesti õigust tõlgendada koostöös Euroopa Liidu õigusega ehk valides teise variandi.

Teise teemana tõstatate asjaolu, et kasutusotstarbe põhjendamise teeb keeruliseks üks oluline sisuline puudujääk RelvS-is ehk puudub otstarve nende isikute tarbeks, kes soovib relva omada relvahuvi või laskeharrastuse eesmärgil, mitte tippspordi tasemel. Viitate, et ainus võimalus kehtiva regulatsiooni kohaselt oli senini „enese ja vara kaitse“ ja et PPA on hakanud seda otstarvet võtma sõna- sõnalt ning PPA keeldub uute soetamislubade väljastamisest ettekäändel, et „turvalisuse tagamiseks“ ei ole inimesele rohkem kui ühte relva vaja. Samuti viitate, et loa väljastamisest keeldumise alused on loetletud RelvS § 36-s ning õigus relva soetada ja omada on kaitstud põhiseaduse (edaspidi *PS*) § 19-ga ehk õigusega vabale eneseteostusele.

Selgitame, et kuigi PPA on aastaid oma praktikas olnud järeleandlikum, on viimastel aastatel Eestis ja mitmes teises Euroopa Liidu liikmesriigis toimunud mitmed traagilised sündmused, mis on lõppenud isiku surmaga või eluaegse tervisekahjustuse tekitamisega, samuti on muutunud julgeolekuolukord maailmas mistõttu on igati põhjendatud senise halduspraktika muutmine.

RelvS ei sea otseselt piiranguid lubatud relvade arvule. RelvS nimetab, millistel tingimustel ja otstarvetel võib relvaluba ja soetamisloa taotleda ning HMS-is sätestatud uurimispõhimõtte kohustab PPA-d põhjendusi küsima ja tõendeid koguma. Kui menetluses selgub, et taotletav relva liik, otstarve ja tegelik vajadus ei lange kokku, ei ole PPA-l õigust taotlejale luba väljastada.

PPA-s rakendatavat praktikat toetab ka kohtupraktika. Tallinna Halduskohus on haldusasjas nr 3-23-76 viidanud, et Riigikohtu lahenditest (lahendid nr 3-4-1-9-00, 3-4-1-7-01, 3-3-1-60-03, 3-4-1-16-08, 3-4-1-10-10, 5-19-26) tulenevad olulised põhimõtted selles osas, millised põhiõigused on kaalumisel, kui otsustatakse relvaloa või soetamisloa väljastamine. Ühegi lubatud otstarbe põhjendamiseks ei ole olemas nn „õigeid“ ja „valesid“ vastuseid. Kogutud infot ja tõendeid hindab politsei komplektis arvestades taotletavat otstarvet, taotleja isikut, tema eluviisi, käitumist, elukeskkonda, taustsüsteemi ning muud asjakohast teavet.

Lisame, et loa väljastamisest keeldumise alused ei ole ammendavalt loetletud RelvS § 36-s. RelvS-i tuleb vaadelda tervikuna. Nii on näiteks RelvS § 36 loetlemata lisaks RelvS § 28-le ka RelvS § 29-31 sätestatud nõuded ja RelvS-is sätestatud tingimustel relvaeksami või täiendava laskekatses sooritamise kohustus. Nagu eelpool nimetatud, ei oleks RelvS-s lubatud relva liikide, otstarvete ning relvaluba taotleda võiva isiku vanuseline või kodakondsusest tingitud määratlemine põhjendatud, kui taotleja vastavust, otstarbe ja relva omamise tegelikku vajadust ning eesmärgipärast kasutamist ei kontrollitaks.

Mööname, et kehtivas seaduses ei ole otstarvet, mille kohaselt võib relva omada ja vallata harrastuse, relvahuvi või sentimentaalse mälestusesemena, kuid turvalisuse otstarve ei saa olla selle asendajaks. Relva otstarve on seotud sihipärase kasutamisega, mis on kantud eesmärgist, et relvad oleksid nendel isikutel, kes teavad ja teadvustavad, milleks nad relvi soetavad, soovivad neid kasutada sihipäraselt lubatud otstarbel ja käsitsevad relva oskuslikult.

Täiendavate otstarvete RelvS-i lisamise vajadust kaalub Siseministeerium 2024.a RelvS-i korrastamise ja kaasajastamise eesmärgil planeeritud uue RelvS-i tervikteksti väljatöötamiskavatsuse koostamisel.

Konkreetsete küsimuste või kaebuste korral PPA ametnike suhtes palume pöörduda otse PPA poole.

Aitäh pöördumise ja tõstatatud teemakäsitluse eest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Henry Timberg
osakonnajuhataja